

Cisterner

Lagring och hantering av brandfarliga vätskor, spilloljor
och andra flytande kemikalier

Januari 2019

Informationsbroschyr från samhällsbyggnadsförvaltningen

Katrinesholms kommun \

Den myndighet som har ansvaret för miljö-tillsynen i den kommun där du är verksam ska enligt föreskrifter från Naturvårdsverket i många fall informeras vid installation av cistern, när cistern tas ur bruk och även få kopior på protokoll från kontroll av cistern. I föreskrifterna regleras även krav om sekundärt skydd i vattenskyddsområde.

I Katrineholms kommun är det bygg- och miljö-nämnden som är tillsynsmyndighet. Samhällsbyggnadsförvaltningen utför den praktiska tillsynen på nämndens uppdrag.

Här följer en sammanfattning av de regler som gäller. Sammanfattningen är inte heltäckande. Observera att hanteringen även omfattas av andra regler än de bygg- och miljönämnden är tillsynsmyndighet för.

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:5) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor

Föreskrifternas tillämpningsområde

Föreskrifterna gäller vid hantering av brandfarliga vätskor eller spillolja i cisterner ovan och i mark som rymmer mer än 1 m³ vätska, samt rörledningar och slangledningar som är anslutna till sådana cisterner.

Inom vattenskyddsområde gäller föreskrifterna för hantering av mer än 250 liter brandfarliga vätskor eller spillolja.

Föreskrifterna gäller inte hantering som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) eller som provas inom ramen för en annan tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken.

Information till tillsynsmyndigheten

Den som avser att installera en cistern för brandfarliga vätskor eller spillolja som rymmer mer än 1 m³, eller inom vattenskyddsområde hantera mer än 250 liter brandfarliga vätskor eller spillolja, ska senast fyra veckor innan installationen påbörjas eller hanteringen inleds skriftligen informera tillsynsmyndigheten om detta.

Kopia på protokoll från utförda kontroller ska ges in till tillsynsmyndigheten. Detta gäller även periodiska kontroller som utförts enligt Myn-

digheten för samhällsskydd och beredskaps *föreskrifter (2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor.*

Krav inom vattenskyddsområde

Cisterner som omfattas av dessa föreskrifter samt rörledningar och slangledningar ska ha ett sekundärt skydd¹ inom vattenskyddsområde.

Cisterner ovan mark ska ha sekundärt skydd i form av invallning². Rörledningar och slangledningar ska vara dubbelmantlade³ eller ha annat sekundärt skydd.

Undantag från kravet gäller dock för cisterner med tillhörande ledningar i pannrum eller motsvarande i bostadshus och som är under regelbunden uppsikt, om inte tillsynsmyndigheten anger annat.

Rörledning i byggnad får inte dras i eller under golv, utan ska förläggas väl synlig.

Det är förbjudet att hantera mer än 250 liter brandfarliga vätskor eller spilloljor inom de delar av ett vattenskyddsområde som betecknas som vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon utan sekundärt skydd enligt ovan.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller förbudet mot hantering utan sekundärt skydd inom hela vattenskyddsområdet.

Invallningen ska rymma cisternens innehåll. För flera cisterner i en invallning ska invallningen rymma den största cisternens volym + 10 % av övriga cisterners totala volym.

Det sekundära skyddet ska vara tätt och hållbart och det ska vara utformat så att kontroll är möjlig.

Vid påfyllningsrör för cistern inom vattenskyddsområde ska skylt med texten "VATTENSKYDDSSOMRÅDE" vara uppsatt. Skylten ska vara väl synlig och av varaktig beskaffenhet.

¹ Skydd mot läckage och överfyllnad.

² En yta under tak, eller motsvarande, som förhindrar regnvatten från att ansamlas, som är ogenomsläpplig och fångar in den förvarade vätskan och saknar anslutning till avlopp och som förhindrar spill och läckage från att spridas vidare till omgivningen.

³ En ledning tillverkad av två lager stål eller annat material som är beständigt mot brandfarliga vätskor eller spilloljor och som skyddar mot läckage samt larmar vid läckage.

Skylden ska även innehålla följande information:

- Fastighetsbeteckning
- Adress
- Volym
- Högsta fyllningsflöde
- Innehåll

Om vattenskyddsområdets skyddsföreskrifter innehåller strängare krav än dessa föreskrifter gäller de kraven.

Underrättelse till tillsynsmyndigheten

Då det finns anledning att misstänka att mark- eller vattenområde blivit förorenat ska tillsynsmyndigheten omedelbart underrättas.

Cisterner som tas ur bruk

Cistern och rörledning som tas ur bruk ska tömmas och rengöras. Det är viktigt att ta bort påfyllningsrör och överfyllnadsskydd så att cisternen inte kan fyllas av misstag. Cistern bör avlägsnas eller om detta inte är möjligt fyllas med sand. Samhällsbyggnadsförvaltningen rekommenderar att du anlitar en sakkunnig entreprenör för arbetet.

Det avfall som uppkommer vid tankrengöringen klassas som farligt avfall och ska omhändertas av godkänd behandlingsanläggning alternativt lämnas till godkänd mellanlagring. Detsamma gäller för eventuellt nivåarm innehållande kvicksilver eller andra kemikalier. Om du har en verksamhet och själv transporterar farligt avfall krävs anmälan/ansökan hos Länsstyrelsen.

Verksamhetsutövaren ska informera tillsynsmyndigheten om cistern som tagits ur bruk så att tillsynsmyndigheten kan bestämma hur cisternen bör omhändertas. En blankett för "Information om att cisternen tas ur bruk" och sneringsintyg ska skickas in till Bygg- och miljönämnden. Vid försäljning av cistern bör nämnden informeras för uppdatering av register.

Krav på skyddsåtgärder som samhällsbyggnadsförvaltningen kan ställa utifrån 2 kap. Miljöbalken

Observera att det många gånger är de unika förhållandena i varje ärende som avgör vilken skyddsnivå som kommer att krävas i det enskilda ärendet.

Nedan följer exempel på skyddsåtgärder. Observera att samanställningen inte är heltäckande.

Placering

Som cisterninnehavare är det viktigt att planera cisternens placering väl. Goda avstånd ska hållas till din och grannars dricksvattentäkter, vattendrag, sjöar, brunnar, diken m.m. Vilket avstånd som kan anses lämpligt måste bedömas från fall till fall utifrån förhållandena på den enskilda uppställningsplatsen. Ett utsläpp ska inte snabbt kunna nå ett riskobjekt.

Om möjligt bör cisternen placeras på täta jordarter, t.ex. lera. Mindre täta jordarter släpper snabbt igenom en förorening till grundvattnet. Placering på lutande underlag bör undvikas p.g.a. risken för avrinning.

Cisternen bör placeras så att risken för påkörning minimeras.

Placering bör inte ske där fallande föremål, som t.ex. träd och ledningar, kan förekomma.

Stöld av bl.a. drivmedel kan orsaka förorening. Fundera på lämplig placering och åtgärder som kan minska risken för stöld.

Uppställning m.m.

Anordningarna ska vara uppställda så att de är besiktningsbara med fri sikt runtom hela anordningen. Ingen växtlighet får finnas under eller runt cisternen, eftersom det skymmer den fria sikten och ökar risken för rostangrepp.

Cisternen ska stå på stadigt och beständigt icke brännbart underlag. Trä anses *inte* vara beständigt underlag, inte heller järnvägsslipers av trä.

Vid omfattande hantering ska cisternen vara placerad på hårdgjord yta av t.ex. betong vilket underlättar uppsamlade av spill och hindrar uppväxt av vegetation.

Använder många olika personer eller aktörer cisternen, för t.ex. tankning av drivmedel, ska tät spillzon finnas inom ett område 1 m längre än slangens längd.

Dagvattenbrunnar ska vara tydligt märkta med skyltar eller motsvarande för att snabbt återfinnas vid läckage samt hittas vid snötäckt mark. Anordning för att effektivt täta brunnarna ska finnas i deras närhet och omedelbart kunna användas vid tillbud. På områden med omfattande oljehantering ska brunnarna även vara anslutna till oljeavskiljare.

Inga golvbrunnar ska finnas i produktionslokaler eller lagringsutrymmen där kemikalier förva-

ras. Alternativt leds golvbrunnar till avloppslös uppsamlingsbrunn eller katastroftank. Befintliga golvbrunnar ska pluggas permanent. **Undantagsvis** kan befintliga golvbrunnar i maskinhal- lar behövas för tillfälligt bruk (smältvatten från snöiga fordon etc.), de ska då normalt hållas effektivt tätade med exempelvis tungt lock med gummipackning. Avstängningsbara brunnar finns – men beakta risken att de av misstag läm- nas öppna.

Sekundärt skydd

Med sekundärt skydd menas vanligen invallning eller dubbelmantling med läckagelarm.

Samhällsbyggnadsförvaltningen rekommenderar att sekundärt skydd alltid finns även om det inte är ett lagkrav. Finns risk för förorening av vat- ten kan krav ställas i det enskilda fallet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen rekommenderar att det väljs ett sekundärt skydd som samlar upp vätska om cisternen vid påfyllning fylls över. Alla dubbelmantlingar fyller inte denna funkt- ion.

Det sekundära skyddet ska rymma den största behållarens volym plus 10 % av övriga behålla- res volym.

Det sekundära skyddet ska vara tätt och motstå de produkter som lagras.

Invallning bör förses med nederbördsskydd. I annat fall krävs en redovisning av skötselrutiner när det gäller tömningen av nederbörd från in- vallningen. Tömning bör ske genom manuellt styrd pumpning.

Lagringsutrymmen inomhus bör vara försedda med invallning i form av förhöjda trösklar, gal- lerdurkar över uppsamlingsränna eller dylikt.

Påkörningsskydd

Påkörningsskydd ska alltid finnas om det inte är uppenbart att ingen påkörningsrisk finns. Vid utformning av påkörningsskydd ska hänsyn tas till såväl den löpande verksamheten som fram- komligheten vid sanerings- och räddningsinsat- ser. Påkörningsskyddets art och dimensionering avgörs av vilka typer av fordon som brukas, antal passager, förväntad hastighet samt lokala förutsättningar på platsen.

Påkörningsskydd kan anordnas i form av räcke, mur, betongblock, stenar, jordvall eller dike. Nedan följer olika exempel på påkörningsskydd.

Räcke

I princip samma funktion som vägräcke. Räcket består av korrosionsskyddat stål ingjutet i be- tongfundament. Höjden bör vara lägst 0,5-1 meter.

Mur

Skyddsmur byggs av armerad betong med hög hållfasthet och vikt. Den kan gjutas på plats eller byggas av prefabricerade betongelement. Murens höjd bör vara lägst 0,5-1 meter.

Betongblock

”Gråsugga” prefabricerat betongelement som är flyttbart. Vanligaste storleken är 1 meter lång, 0,5 meter bred och hög, vikt ca 300 kg.

Klarar oftast påkörning från personbil i låg fart om underlaget är stabilt.

Jordvall, slänt eller dike

Jordvallar och slänter fungerar som påkörnings- skydd om lutning och höjd är tillräckliga. Diken är effektiva vid låga farter.

Invallning

En invallning är i allmänhet, men inte alltid, ett tillräckligt påkörningsskydd.

Övriga påkörningsskydd

Stängsel, staket, stenblock, kantsten och träd är alla olika typer av enklare skydd som kan vara godtagbara om påkörningsrisken är liten.

Övriga skyddsåtgärder

Droppskydd, uppsamlingsstråg eller dylikt ska finnas på alla ställen där spill eller läckage kan förväntas.

Upphängningsanordning för tankhandtag ska finnas, detta minskar bl.a. risken för ofrivillig tömning genom hävertverkan. Tankmunstycke och slangar ska vara i gott skick.

Absorptionsmedel ska finnas tillgängligt i an- slutning till tankplatser i händelse av spill.

Det ska finnas rutiner för skötsel, förebyggande åtgärder, förfarande vid spill och läckage m.m. Detta är en del av egenkontrollen. Har du en anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet ska rutinerna vara skriftliga.

Olyckor

Akuta olyckor

Vid akuta olyckor är det viktigt att räddnings- tjänsten larmas snarast för att begränsa sprid-

ningen. Vid risk för spridning till mark, grundvatten eller vattendrag ska miljökontoret underlättas snarast för samråd om vidare åtgärder.

Kontakta ert försäkringsbolag så snart som möjligt. De kan ha synpunkter på vilken saneringsfirma som ska anlitas m.m.

Spill

Spill vid t.ex. tankning ska omhändertas omgående. Har spillet inte trängt ner i marken kan absorptionsmedel användas. Har jord förorenats ska denna grävas upp. Avfallet som uppkommer klassas som farligt avfall och ska omhändertas på godkänd anläggning för mellanlagring eller behandling.

Miljösanktionsavgift

För en överträdelse av 3 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:5) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor, genom att inte skriftligen informera tillsynsmyndigheten om installation av cistern eller hantering av

brandfarlig vätska eller spillolja, ska en miljö-sanktionsavgift betalas med 1 000 kronor.

Andra berörda myndigheter

För hantering och lagring av brandfarliga vätskor gäller också Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps *föreskrifter (2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor (se myndighetens hemsida på: www.msb.se)*.

Räddningstjänsten kan behöva kontaktas för tillstånd för hantering/förvaring av brandfarlig vara.

Om hanteringen ska utföras inom ett vattenskyddsområde, kontakta samhällsbyggnadsförvaltningen för att få reda på vilka särskilda bestämmelser som gäller.

Övrigt

Denna information är inte heltäckande. Det kan därför vara bra att du tar reda på vilka regler som gäller för din verksamhet. Regler kan ha ändrats efter att denna information skrevs.

Katrineholms kommun

Besöksadress: Samhällsbyggnadsförvaltningen, Trädgårdsgatan 1, Katrineholm
Postadress: Katrineholms Kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen, 641 80 Katrineholm
Telefon vx 0150-570 00 (vardagar 8–17), Samhällsbyggnadsförvaltningen 0150-577 00
www.katrineholm.se